

PRACOVNÍ LIST k překládané knize

Transport za věčnost

František Tichý, Baobab 2017

Věková kategorie 15–17 let

1. Zastavme se u názvu knihy: Transport za věčnost.

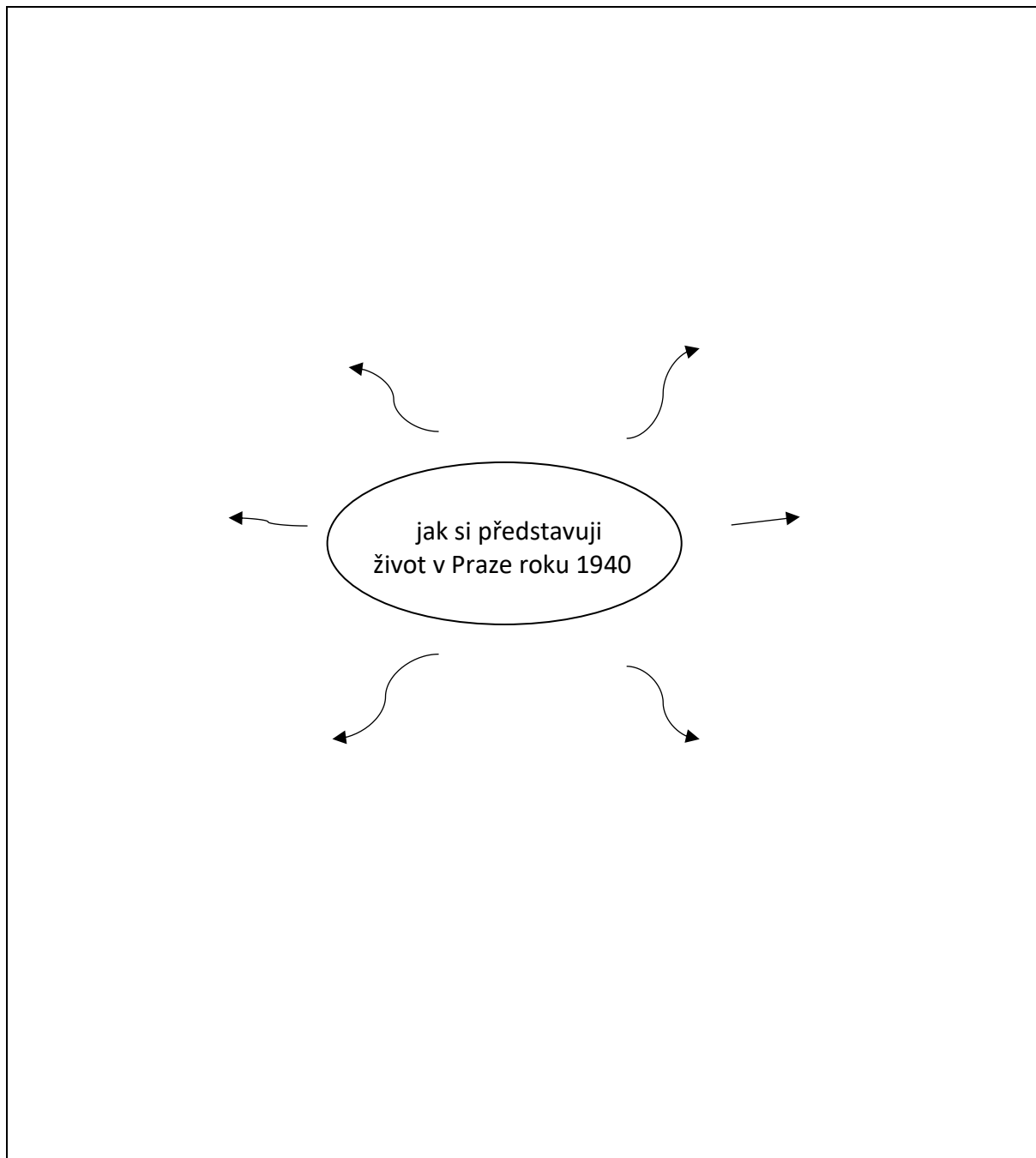
Transport je slovo vyskytující se v mnoha evropských jazycích a většinou má význam doprava nebo přeprava. Podíváme-li se do slovníku, dozvíme se, že výraz používá také pro pojmenování převážení židovských obyvatel vlaky do koncentračních táborů.

Pro **věčnost** pak najdeme: nekonečné trvání v čase, bez začátku a konce.

Co si tedy představit pod spojením „transport za věčnost“? Vede nás autor k bytí až za věčností, nekonečnému bytí mimo čas?

2. Příběh dvanáctiletého Honzy začíná v květnu 1940 v Praze. Vrací se odpoledne domů právě v okamžiku, kdy gestapo, nacistická tajná policie, zatýká a odvádí jeho otce.

Jaká byla situace v roce 1940 v Praze? Načrtněte si myšlenkovou mapu, zaznamenejte do ní informace, které v tuto chvíli máte k dispozici.

Pokud potřebujete pro tuto aktivitu další informace, pokračujte na další stránky pracovního listu.

3. Časová přímka – seřadte chronologicky události druhé světové války

- a) Nástup Adolfa Hitlera k moci
- b) Začátek druhé světové války
- c) Konec druhé světové války – kapitulace německých vojsk
- d) Atentát na zastupujícího říšského protektora Heydricha
- h) Norimberské zákony – základní prostředek, na jehož základě byla prováděna nacistická rasová diskriminace a genocida v Německu a jím okupovaných zemích před a v období druhé světové války
- i) Versailleský mírový systém – poválečná omezení pro Německo
- j) Mnichovská dohoda – rozbití Československa a odstoupení pohraničí Hitlerovi

1919	
30. ledna 1933	
15. září 1935	
30. září 1938	
1. září 1939	
27. května 1942	
8. května 1945	

Do časové přímky si později můžete vepsat také události popsané v knize, nebo události, které se týkaly vaší rodiny a které znáte z vyprávění, ze školy nebo dalších zdrojů. Pokud si zatím nevíte rady, informace najdete dále v pracovním listu.

4. Mapa. V květnu 1940, kdy začínáme sledovat příběh románového hrdiny Honzy, již neexistuje Československo. Republika nejprve ztratí pohraniční území na základě Mnichovské dohody z 30. září 1938 (mapa 1). Okupací zbylého území Čech, Moravy a Slezska (od 15. března 1939) zaniká republika a je vyhlášen **Protektorát Čechy a Morava** (mapa 2).

Porovnej obě mapy a přímo do map označ, které oblasti byly odtrženy od ČSR. Zakroužkuj na mapě 3 a na levý okraj vypiš, která velká města se v době protektorátu nacházela v německé Říši?

Mapa 1 – území tzv. druhé republiky (od Mnichovské dohody 30. 9. 1938 po okupaci v březnu 1939); <i>Zdroj:</i> Český historický atlas online.	Druhá republika
	Rozloha 99 348 km² Počet obyvatel 9 807 096
Mapa 2 – Protektorát Čechy a Morava a Slovenský stát, březen 1939 – 8. květen 1945; <i>Zdroj:</i> Český historický atlas online.	Protektorát
	Rozloha 49 363 km² Počet obyvatel 7 380 000 (v r. 1939)

Porovnej rozlohu a počet obyvatel obou státních útvarů. Zapiš, jak se změnilo?

.....

5. Protizidovská opatření

Ukázka z knihy: Honza se setkává s Petrem, který kvůli židovskému původu před rokem musel přestat navštěvovat gymnázium, a chtějí spolu vyrazit ven. Do Stromovky ale nemohou, tam je Židům vstup zakázán. Zamíří proto do Troje.

Vyrazil jsem rychlým krokem ke křižovatce, ale už po pár krocích jsem si uvědomil, že Petr zůstal stát na místě.

„Co je? Otočil jsem se na něj.

„No...“ začal kamarád rozpačitě. „Měli bysme cestou dělat, jako že se neznáme.“

„Co blbneš? Jak neznáme?“ nechápal jsem.

„No víš přece, že pomáhat Židům a projevovat jim přízeň se trestá,“ zacitoval a pokusil se přitom o úsměv. Moc mu to ale nešlo.

„Na to kašli!“ mávl jsem rukou. „Vždyť jsme se v klidu scházeli i dřív, ne?“

„No jo, to jsem ale nemusel nosit tuhle tu nádheru.“ A ukázal znovu na svou hvězdu s nápisem Jude. „Každý hned vidí, že k sobě nepatříme!“

F. Tichý, Transport za věčnost, str. 64

Jaké opatření se vztahovalo na Petra?.....

.....

.....

A jak se situace týkala Honzy?.....

.....

.....

Jak se oba chlapci cítili?

.....

.....

Doplňující informace o protižidovských nařízeních:

První opatření diskriminující židovské obyvatele byla vyhlášena, jakmile se nacisté chopili moci v Německu (1933). Opatření měla za cíl **oddělit Židy od ostatních obyvatel, vyřadit je z veřejného a hospodářského života, zbavit je majetku a izolovat**. Od roku 1935 se perzekuce Židů opírala o takzvané **norimberské zákony**. Židé na jejich základě ztráceli občanská a lidská práva. Přestali být říšskými občany, zakazovaly se sňatky mezi nimi a árijci. Určovalo se, kdo je považován za Žida, nebo míšence.

Tato opatření byla později uplatňována i v okupovaných zemích. V českých zemích vstoupila v platnost nejprve v pohraničních územích odtržených po Mnichovu, poté i v Protektorátu. Postupně přibývala nařízení jako omezení nákupní doby pro Židy, zákaz chovu domácích zvířat v domácnostech, zákaz cestování dopravními prostředky s ostatními občany, zákaz vzdělávat se ve veřejných školách. Opatření znamenala především **ponížení** a psychické týrání Židů, jimž měl být vtisknut cejch **méněcennosti**.

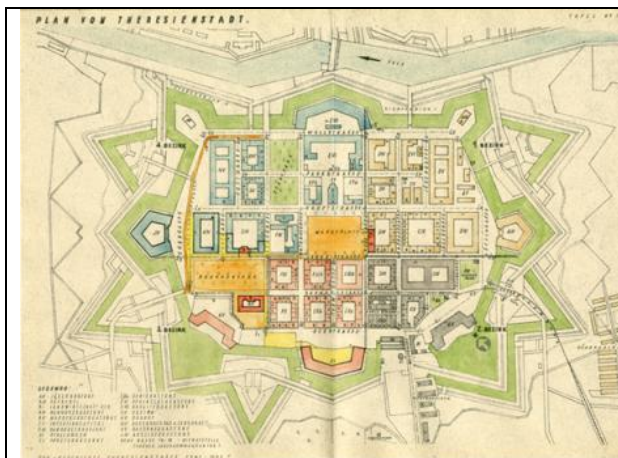
Zdroj: Terezín v „konečném řešení židovské otázky“ 1941–1945, Praha 2003, s. 23.

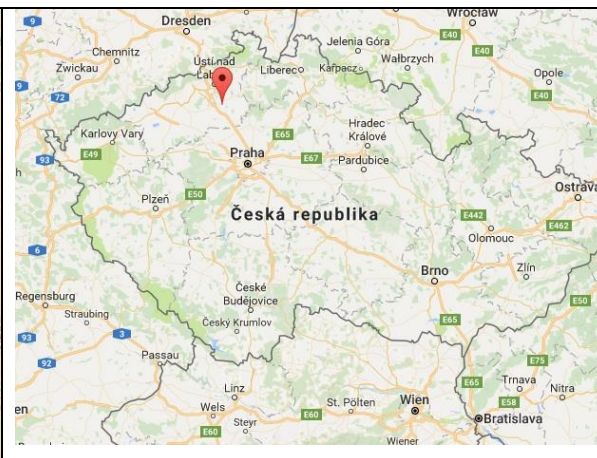
Zdroj: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/specialy/protizidovska-opatreni-v-protektoratu>

6. Ghetto Terezín

Od konce roku 1941 přistoupili nacisté k deportaci židovských obyvatel do ghetta – koncentračního tábora, které zřídili v existující pevnosti Terezín (pevnost z doby Josefa II. pojmenovaná podle matky, císařovny Marie Terezie). Kromě ghetta sloužila Malá pevnost za 2. světové války také jako vězení.

Pevnost Terezín; Zdroj: www.malostranskeskoly.cz

Terezín na mapě ČR; Zdroj: www.terezin.cz

V ghettu byly v letech 1941–1945 shromažďováni obyvatelé židovského původu z Protektorátu, ale také z dalších okupovaných zemí Evropy (Německo, Nizozemí, Dánsko, Maďarsko).

V terezínském ghettu byly také tisíce dětí a snahou židovské samosprávy jim situaci pokud možno ulehčit. Čas bez rodin a domova pomáhaly dětem přestát pravidelné denní činnosti a zapojení do života v jednotlivých Domovech (heim). Přes zákaz nacistů probíhalo tajné vyučování a učitelé i vychovatelé se dětem věnovali. V terezínském ghettu vznikalo několik časopisů, například **Vedem**. Časopis psali, redigovali a ilustrovali výhradně chlapci mezi dvanácti a patnácti lety, žijící v 1. chlapeckém domově. Čtrnáctiletý Petr Ginz, s nímž se v knize setkáváme, byl také šéfredaktorem časopisu.

Někteří vychovatelé s dětmi dokázali secvičit divadelní představení. V Terezíně byla provedena opera Hanse Krásky a Adolfa Hoffmeistera *Brundibár*, která vznikla před válkou. V roce 1943 se většina tvůrců sešla v Terezínském ghettu, kde byla opera znovu nastudována. Představení se stalo velmi populárním a bylo v letech 1943–1944 provedeno asi 55 krát. Bylo ale také zneužito nacistickou propagandou jako důkaz o idylickém životě Židů v Terezíně.

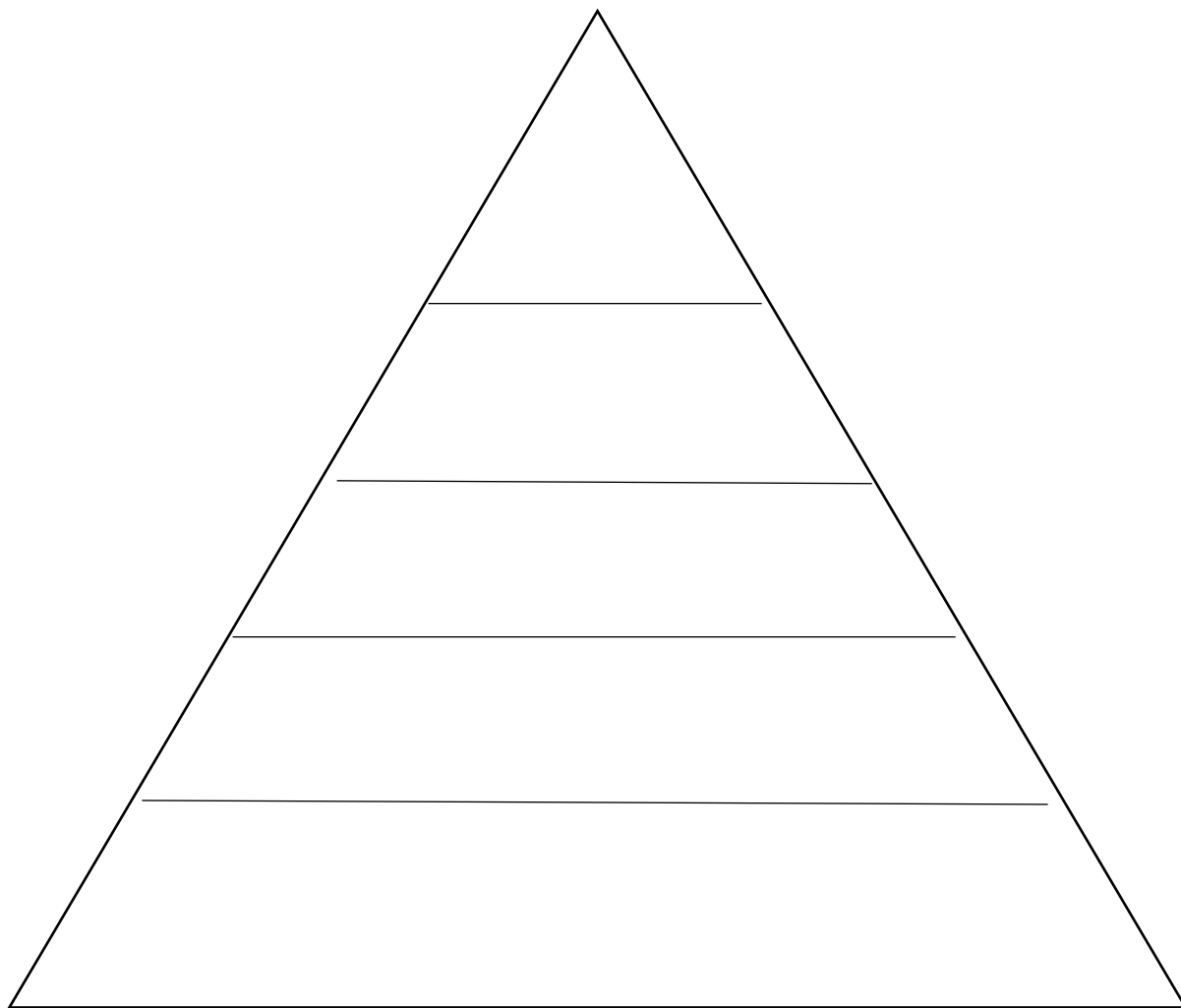
Obálka časopisu Vedem z 29. října 1943; Zdroj: terezinskastafeta.cz

Plakát k opeře Brundibár provedené v Terezíně, 1944. Zdroj: Wikipedia

7. Shrnutí

Nyní je potřeba utřídit si informace z pracovního listu. Pokuste se je do pyramidy zapsat podle důležitosti, jakou jim přikládáte. Nejdůležitější informaci napište na vrchol pyramidy a postupujte směrem dolů s informacemi méně a méně důležitými.

Snad ti pracovní list pomohl získat základní informace o době, ve které se kniha *Transport za věčnost* odehrává. Nyní nezbývá, než si knihu přečíst a pustit se do překládání.